

Remonstrantse Gemeente Rotterdam

Zondag 29 september 2024.

Voorganger: Tjaard Barnard
Thema: Mijn God

Welkom en aansteken van de kaars door lid van de kerkenraad

Orgelspel

(Gemeente gaat staan)

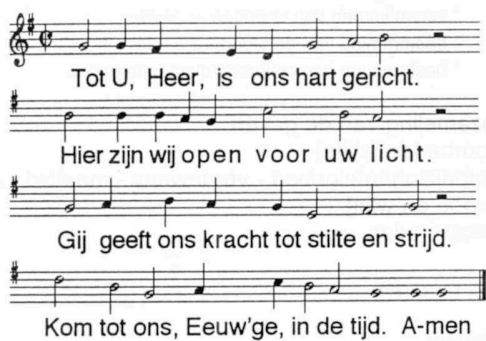
Aanvangslied 215: 1, 4, 5 en 6 Ontwaak, o mens, de dag breekt aan

Votum en groet

Onze hulp is in de naam van de Heer
die hemel en aarde gemaakt heeft
die trouw houdt tot in eeuwigheid
en die niet loslaat het werk van zijn handen.

Genade zij u en vrede
van God onze Vader
en van Jezus Christus, de Heer.
Amen.

Antwoordslied Tot U, Heer, is ons hart gericht



Tot U, Heer, is ons hart gericht.
Hier zijn wij open voor uw licht.
Gij geeft ons kracht tot stilte en strijd.
Kom tot ons, Eeuw'ge, in de tijd. A-men

(Gemeente gaat zitten)

Inleidende bijbellezing Psalm 16: 1-5

1 Een stil gebed van David.
Bescherm mij, God,
bij u ben ik veilig.
2 Ik zeg tegen u:
U bent mijn Heer,

ik vind mijn geluk alleen bij u.
3-4Vroeger vereerde ik andere goden.
Maar ik zal niet meer offeren in hun tempels,
ik zal niet meer tot hen bidden.
Want mensen die andere goden dienen,
krijgen veel ellende en verdriet.
5Heer, u geeft me alles wat ik nodig heb.
Mijn leven is in uw handen.

Verootmoediging

Eeuwige God,

In alle onrust van het bestaan komen we hier samen om elkaar, onszelf en u te ontmoeten. We nemen een uur rust om weg te denken van het alledaagse en diepere lagen van ons bestaan tegen te komen. Om diep in ons zelf u te ontdekken en te ontmoeten.

Wij zijn gelovige zoekers. We weten het allemaal niet precies. Maar we voelen ons aangesproken door het verhaal dat al sinds mensenheugenis klinkt. Dat wij er niet zomaar zijn. Dat wij gewilde mensen zijn, met een roeping. Dat ons bestaan niet bepaald wordt door wat we zijn of door wat we hebben, maar dat er een diepere zin ligt in de verwondering dat we mogen bestaan. Ja, dat we mogen bestaan in uw licht.

Geef het ons, steeds opnieuw, om dat te ervaren.

Amen.

Lied 280: 1-5 De vreugde voert ons naar dit huis

Bijbellezing Ruth 1: 1-19

[1] Toen de rechters het land bestuurden, was er eens hongersnood in Juda. Daarom besloot een man uit Betlehem naar het land Moab te gaan. Zijn vrouw en zijn twee zonen gingen mee.

[2] De man heette Elimelech. Zijn vrouw heette Noömi, en zijn zonen heetten Machlon en Kiljon. Ze kwamen uit het gebied Efrata in Juda.

Ze reisden naar Moab. Daar bleven ze als vreemdeling wonen.

[3] Na een tijd stierf Elimelech. Zijn vrouw bleef achter met haar twee zonen. [4] De zonen trouwden met meisjes uit Moab. Het ene meisje heette Orpa, het andere meisje heette Ruth.

Na ongeveer tien jaar [5] stierven ook de zonen. Noömi bleef toen alleen achter, zonder zonen en zonder man.

[6] Op een dag hoorde Noömi dat de Heer medelijden had gekregen met zijn volk. Hij had een einde gemaakt aan de honger in Juda. Daarom besloot Noömi terug te gaan naar haar eigen land. [7]

Ze ging weg uit Moab, waar ze al die tijd gewoond had. En allebei haar schoondochters gingen met haar mee.

Maar onderweg [8] zei Noömi tegen haar schoondochters: ‘Nu moeten jullie teruggaan naar huis, naar je eigen moeder. Ik hoop dat de Heer goed voor jullie zal zijn. Want jullie zijn ook altijd goed geweest voor mij en voor mijn zonen. [9] Ik hoop ook dat de Heer jullie allebei weer een man zal geven, en ook kinderen.’

Noömi kuste haar schoondochters om afscheid te nemen. Maar die begonnen te huilen. [10] ‘Nee,’ zeiden ze. ‘We willen met u mee, naar uw volk.’

[11] Noömi zei nog een keer: ‘Maar kinderen, ga toch terug! Waarom zouden jullie met mij meegaan? Denken jullie dat ik nog zonen kan krijgen? Zodat jullie met hen kunnen trouwen? [12]

Echt, jullie moeten teruggaan. Ik ben te oud om opnieuw te trouwen. Stel je voor dat ik vannacht nog met een man zou slapen, en dat ik nog zonen zou krijgen. [13] Kunnen jullie dan wachten tot die volwassen zijn? En kunnen jullie zo lang alleen blijven? Nee, kinderen! De Heer is tegen mij.

Daarom heb ik zo veel ongeluk. En daarom moeten jullie niet met mij meegaan.’

[14] Toen begonnen Orpa en Ruth weer te huilen. Orpa kuste Noömi en nam afscheid. Maar Ruth sloeg haar armen om Noömi heen. [15] Noömi zei tegen Ruth: ‘Kijk, je schoonzus gaat terug naar haar volk en haar god. Ga toch met haar mee!’

[16] Maar Ruth antwoordde: ‘Zeg toch niet steeds dat ik terug moet gaan! Ik laat u niet in de steek. Waar u heen gaat, daar ga ik heen. Waar u woont, daar wil ik ook wonen. Uw volk is mijn volk, en uw God is mijn God. [17] Waar u sterft, daar wil ik ook sterven, en daar wil ik ook begraven worden. Alleen de dood kan ons scheiden. De Heer mag me straffen als ik u in de steek laat!’

[18] Toen begreep Noömi dat Ruth beslist met haar mee wilde gaan. Daarom zei ze er niets meer over. [19] Samen gingen ze verder naar Betlehem.

Tekstwoord: ‘uw God is mijn God’

Lied 283 In de veelheid van geluiden

Preek

Het bijbelboek Ruth is een van de kleinste boekjes uit de bijbel. Het vertelt over de wederwaardigheden van een vrouw uit Juda, genaamd Naomi. Zij is een economisch vluchteling uit Judea die naar Moab gaat, nu Jordanië. Er heerst hongersnood in het land en zij denkt dat zij beter uit is in het overjordaanse land. Zij gaat met haar man en twee zonen op pad. Als ze daar een tijdje zijn, overlijdt haar man. De zonen trouwen daar en uiteindelijk overlijden ook haar twee zonen. Naomi gaat terug naar haar geboorteland. De twee schoondochters willen best mee. Ze adviseert hen om in hun eigen land te blijven. Daar liggen hun beste kansen. De ene doet dat, de ander, Ruth gaat mee.

Ruth is zeer gehecht aan haar schoonmoeder. Queertheologen zien er zelfs een relatie in, want het werkwoord voor het gehecht zijn, is hetzelfde werkwoord dat gebruikt wordt in Genesis 2, wanneer een man zijn ouders zal verlaten om met zijn vrouw verder te gaan. *A dirty mind is a joy forever*, ook voor theologen en bijbellezers.

Het bijbelboek vertelt verder hoe Ruth met een list een man verleidt. Het is Boaz, die als een soort Sugardaddy zal optreden met zijn pricetrophee, de schone Ruth. Deze moabitische zal later een voormoeder worden van koning David. Maar neemt u vanmiddag eens de tijd, doe eens gek, haal die bijbel uit de kast en lees die vier hoofdstukjes.

Ik wil mij vanmorgen richten op de paar woorden die ons tekstwoord van vanmorgen vormen: ‘uw God is mijn God’.

Dit kleine stukje uit het boek Ruth, beste mensen, is in orthodoxe kringen heel geliefd. Het wordt gelezen als een bekeringsverhaal. Het vertelt hoe Ruth onomwonden kiest voor de God van haar schoonmoeder. Zij laat de vreemde goden in Moab achter zich en bekeert zich tot de ware God, de God van Israël. Een aanmoedigende tekst voor iedereen die zending wil bedrijven.

Het doet een beetje denken aan die Psalm die we daarnet lazen:

*Vroeger vereerde ik andere goden.
Maar ik zal niet meer offeren in hun tempels,
ik zal niet meer tot hen bidden.
Want mensen die andere goden dienen,
krijgen veel ellende en verdriet.*

U hoort het al, een vroege versie van het lied *Onze God is de beste* van Van Kooten en De Bie in De Positivo's.

Ik denk dat dat een wat optimistische lezing is. Het verhaal vertelt mij eerder, wat de consequenties zijn van een landverhuizing in oudtestamentische tijden. De God van Israël was in die tijd vooral een stamgod. Hij regeerde over slechts een heel beperkt gebied. Ging je de grens over, dan was daar een andere god. Heel eenvoudig te vergelijken met hoe het hier geregeld is. In Nederland is Willy de koning, ga je de grens over naar België, dan moet je het doen met Flipke. Geen diepe, vrome betekenis dus, maar een eenvoudige constatering: ga je de grens over, dan heb je een nieuwe situatie.

Ik koos deze tekst voor vanmorgen omdat ik nadacht over het thema Mijn God. Zo'n tien jaar geleden begon ons kerkgenootschap, de Remonstrantse Broederschap, een reclameactie. We maakten posters met daarop teksten als: Mijn God schiep de oerknal. Mijn God trouwt homo's. Mijn God houdt van humor. Mijn God laat vrouwen voorgaan.

Het was een prikkelende reclamecampagne die veel reacties trok. Het was mooi dat de Nederlandse Spoorwegen in eerste instantie de posters niet wilden ophangen. Dat gaf geweldig lawaai en hielp ons.

Vaak werd de campagne niet begrepen. Waar ons uitgangspunt was, dat ieder, hoe je het ook wendt of keert, niets anders kan geloven dan zijn eigen geloof, waarin niemand voor jou kan bepalen wat je moet geloven, dachten critici dat wij juist heel dogmatische uitspraken wilden doen die voor iedereen van toepassing waren. Hoe kon dat toch, vroegen ze, een vrijzinnige kerk die hetzelfde doet als de orthodoxie: anderen de maat nemen. Met dogmatische stelligheid zeggen hoe God in elkaar zit.

Laat ik eerlijk zijn: die hadden we niet zien aankomen. Dat past toch helemaal niet bij ons. Als je bij ons lid wilt worden, moet je zelf een belijdenis schrijven, geen bestaande te onderschrijven. Zo helder is het voor ons, dat niemand een ander kan voorschrijven wat je moet geloven.

Wij zijn een beetje allergisch voor gelovigen die het allemaal zo zeker weten. We zijn bunzig van vastgelegde geloofsbelijdenissen die het allemaal zo voorschrijven. Dat heeft zeker met ons verleden te maken hebben, daar we in 1619 naar aanleiding van een miniem leergeschild uit de grote protestantse kerk gegooid zijn. Wie maakt zich nog druk om de leer van de predestinatie of voorbeschikking. Tegenwoordig krijg je het verschil bijna niet meer uitgelegd. Je moet er bijna een theologische studie voor hebben afgerond om het een beetje te begrijpen.

Maar toen al vonden we dat belijdenissen vaak misbruikt werden. In plaats van richting aanwijzer of een staf om op te steunen op je levenspad, zijn belijdenissen vaak gebruikt als stokken om mensen mee te slaan. Om anderen de maat te nemen. Wij probeerden naar belijdenissen te kijken als een soort vuurbaken waarop je je zou kunnen richten.

Hoe kom ik erbij om dit nu allemaal te vertellen. Want eigenlijk weet u dit alles al.

Op dit moment ben ik, samen met collega Jan Berkvens, bezig een boekje samen te stellen waarin twaalf remonstrantse theologen iets over hun geloof zeggen. Die twaalf theologen zijn natuurlijk de usual suspects. De meeste zult u wel kennen: Marthe de Vries, Lense Lijzen, Claartje Kruijff, Koen Holtzapffel, Kim de Berg, Johan Roeland en Joost Röselaers. Daarnaast ook wat nieuwe sterren aan het firmament: Annemarieke van der Woude, Rachelle van Andel, Jaap Marinus en Mignon van

Bokhoven. En tenslotte natuurlijk Jan Berkvens en ondergetekende. Het boekje heeft als werktitel *Mijn God*.

Het boekje is een bescheiden opvolger van het project van de Goddeeltjes. Toen schreven collega's een heel boekje over een onderwerp. Inmiddels zijn drie van de oorspronkelijke auteurs niet meer onder ons. Nu hebben we twaalf artikelen over zes onderwerpen. Dus steeds twee over eenzelfde onderwerp. Op die manier hoeft niemand zijn best te doen om onpartijdig over de breedte van het onderwerp te schrijven. De auteurs zijn zo aangezocht dat ze juist allebei iets anders vinden.

Ik kan u vertellen, het boekje zit vol met tegengestelde manieren van geloven. De ene is duidelijk bijbels dan de ander. Sommigen gaan erg ver mee in de moderne tijd, anderen hangen sterk aan de traditie. Van een van de auteurs werd binnen de redactie de vraag gesteld: is dat nou remonstrants? Maar het leuke is dat het samen in één boekje past.

Het deed mij denken aan het religieuze dagboek *God Aan*, dat ik in 2009 met Nelleke Viëtor samenstelde met teksten van enige tientallen remonstranten: voor elke dag een overweging. Van uitgesproken atheïstisch tot zeer vroom.

Uiteindelijk nodigt het boekje je uit om bij alle hoofdstukken, Vader, Zoon, Geest, Kerk, Toekomst en Mens zelf je gedachten te vormen. Of eigenlijk om je eigen, dertiende, verhaal te schrijven: wie is *Mijn God* voor jou?

Nu denkt u natuurlijk: daar hebben we die commerciële Tjaard weer. Staat ie gewoon, onbeschaamd, tijdens zijn preek reclame te maken voor een eigen boekje dat hij graag wil verkopen... Laat dat deze keer, maar alleen nu, meevallen. U allen krijgt dit boekje namelijk gratis toegestuurd, zeg maar als kerstgeschenk, bij het laatste nummer van dit jaar van AdRem. Althans: ik zeg wel: u allen, maar dat geldt alleen de leden en vrienden van de Remonstrantse Broederschap. Als u dat nu nog niet bent, kunt u zich natuurlijk altijd even melden bij Koen of bij mij, dan is die inschrijving snel genoeg geregeld, en ligt ook bij u dan het boekje op de mat!

Een van de grote problemen van alle kerken in onze tijd is dat de omstanders denken dat we iedereen willen voorschrijven hoe je zou moeten geloven. Geloven heeft dan meer met dwang dan met inspiratie te maken. Voor wie niet gelooft, zijn juist de extreme het voorbeeld van hoe gelovigen zouden zijn: zeg maar van Kees van der Staay van de SGP tot Antoine Bodar. Alleen de extremen komen in de moderne media in beeld. Alle nuance verdwijnt in het geweld van de stevige meningen.

Als er iets is, wat we in dit huis willen laten zien, wat we dagelijks proberen, is te laten zien dat geloof nu juist gaat om jou. Om jouw eigen ervaringen, belevingen en overdenkingen. Geloof kun je maar op een manier doen, namelijk je eigen. Geloven is niet beamen wat altijd al gezegd is, maar proberen zelf je antwoord te geven op de levensvragen die op je pad komen. Zelf maak je iets mee, zelf moet je het een plek geven. Zelf lees je een bijbeltekst die je op je eigen manier kunt toepassen op je leven. Zelf sta je aan de het strand en bekijkt de onmetelijke zee of kijk je naar de oneindige sterrenhemel boven je hoofd. Dat doet jou wat. Jij moet daar wat mee. Niet iemand anders voor jou.

Orthodoxen zeggen me wel eens: is dat vrijzinnige geloof niet al te gemakkelijk. Je gelooft toch alleen maar, wat je zelf wilt geloven?

Ik zeg dan, dat het juist heel moeilijk is. Niemand kan voor jou bepalen wat je zou moeten geloven. Je staat zelf, om het zo maar eens te zeggen, in de voorste vuurlinie. Zelf moet je je keuzes maken. Zelf ben je verantwoordelijk. Zelf moet je het doen.

Natuurlijk doen we het niet alleen. Dat is het mooie van een geloofsgemeenschap. We komen hier samen vanuit de paradox dat je niet het geloof van een ander kunt geloven, maar dat je het ook niet alleen kunt doen, zonder die ander. Hier in dit huis, bij de kerkdiensten, in de huizen thuis, bij alle gesprekskringen of op alle gelegenheden waar we elkaar ontmoeten, gaat het er altijd om, om samen verder te komen.

Maar wel op je eigen manier. Dat je je kunt openstellen voor wat jou inspireert. Dat je alles meeneemt wat op je levenspad komt en dat dat jouw geloof, ja, jouw God bepaalt.

Dat kan zitten in de oude verhalen die de Bijbel ons aanreikt. Dat kan zitten in de ontmoeting met mensen. Dat kan gebeuren als je loopt in de natuur en plotseling overvallen wordt door een religieus gevoel. Dat alles kan God voor je zijn.

‘Niemand heeft ooit God gezien’, zegt de Bijbel. Daarom kan niemand je voorschrijven wat je moet geloven.

Maar je kunt je wel laten inspireren door alles wat er op je af komt. Misschien laat je je er wel door overvallen en valt je mond open bij wat je overkomt. Dat is wat ik u en mijzelf toe wens: een open geest, open oren en een open hart om je te laten verrassen door wat je op je weg tegenkomt.

Zoals we het wekelijks zingen in ons antwoordlied na de zegen:

*Laat dan mijn hart u toebehoren
En laat mij door de wereld gaan
Met open ogen en open oren
Om al uw tekens te verstaan.*

Als je dat werkelijk doet, komen er vast momenten waarop je zomaar iets bijzonders ervaart en met verbazing en inspiratie roept: ‘Mijn God!’.

Amen.

Orgelspel

Afkondigingen

Op woensdag 25 september overleed op 72 jarige leeftijd François Diederik Rosendaal. Frans was lid van onze gemeente. Frans was een betrokken mens, een levenlang actief als notaris. De laatste jaren was hij bestuurslid van belangrijke charitatieve instellingen in Rotterdam: de Stichtingen Droom en Daad en De Verre Bergen.

Morgen om 13.30 uur zal de afscheidsdienst in onze kerk plaatsvinden.

*Ik ben niet bang,
ook al is er gevaar,
ook al is het donker om mij heen.
Want u bent bij mij, Heer.
U beschermt me,
u geeft mij moed.
Psalm 23: 4*

**Voorbeden en stil gebed, afgesloten met
gezamenlijk gebeden ‘Onze Vader (oec. versie)’**

Tijdens de voorbeden 367b

v. *Zo bidden wij tezamen*

a. *Heer, onze Heer, ontferm u over ons.*

Eeuwige God,

We komen tot u.

We komen tot u, op deze plaats waar al eeuwenlang mensen u zoeken.

We komen tot u, met onze vragen en onze verlangens.

Met onze gevoelens.

Met onze zekerheden en onzekerheden.

v. *Zo bidden wij tezamen*

a. *Heer, onze Heer, ontferm u over ons.*

Wilt u zich over ons en uw wereld blijven ontfermen.

Wilt u ons dragen, door alle dingen heen.

Geef het ons om steeds opnieuw met verbazing om ons heen te kijken.

Om ons te verwonderen over alles wat ons geschonken wordt.

Om telkens opnieuw te ervaren, dat alles er niet zomaar is.

v. *Zo bidden wij tezamen*

a. *Heer, onze Heer, ontferm u over ons.*

In stilte willen we u bidden: voor onze medemensen en voor onszelf.

Voor u leggen we neer, wat we tegen niemand anders kunnen zeggen.

U hoort naar ons, in het verborgene.

U luistert naar ons, als we bidden in de stilte.

[...]

Samen met heel uw kerk, van alle plaatsen en tijden, bidden we met de woorden van Jezus:

Onze Vader die in de hemel zijt,

Uw naam worde geheiligd.

Uw Koninkrijk kome,

Uw wil geschiede,

Op aarde zoals in de hemel.

Geef ons heden ons dagelijks brood.

En vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij onze schuldenaars vergeven.

En leid ons niet in verzoeking,
maar verlos ons van de boze.

Want van U is het Koninkrijk
en de kracht en de heerlijkheid
in eeuwigheid.

Amen.

Iedereen gaat staan

Lied 825: 1, 4 en 5 De wereld is van Hem vervuld

Uitzending en zegen

Bevestigen wij dan ons geloof in een leven van liefde.

Aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid voor onze geloofsgemeenschap,
haar taak in deze wereld, met haar noden
en gaan wij dan van hier naar ons huis en onze levensopdracht
onder Gods zegen.

De Heer zegene en Hij behoede u.
De Heer doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.
De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.
Amen.

Antwoordlied 978: 4

Orgelspel Andante in F grote tert, Joseph Haydn